

НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР
ПО ЗАРАЗНИ И
ПАРАЗИТНИ БОЛЕСТИ

Изх. № 20.... г.
р.к. № 34/04, 2018 г.
бдл "Янко Сакъзов" № 26
София 1504, тел: 9446999

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. Анна Курчатова, д.м.

Завеждащ отдел "Епидемиология" на НЦЗПБ, София

**На дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
"доктор" в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално
направление 7.1. Медицина**

На д-р Ангел Иванов Кунчев

докторант в задочна форма на обучение в отдел "Епидемиология" на НЦЗПБ

на тема: **"Проучвания върху епидемиологията на най-разпространените
предавани с кърлежи инфекции в България"**

Научен ръководител: **Професор д-р Вилиям Монев, дмн**

представен за защита пред научно жури, утвърдено със заповед № 367/25.10.2017 г. на
Директора на НЦЗПБ

Представеният ми за рецензия комплект материали е оформлен в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и Правилника за прилагане на закона на НЦЗПБ.

Дисертационният труд на д-р Ангел Иванов Кунчев "Проучвания върху епидемиологията на най-разпространените предавани с кърлежи инфекции в България" е написан на общо 152 страници, в които са включени 22 таблици, 25 фигури и 16 страници цитирана литература. Трудът е структуриран правилно и включва: съдържание, списък с използваните съкращения, въведение, литературен обзор (част първа), цел и задачи (глава I), материали и методи (глава II), резултати и обсъждане (глава III), обобщение на системата за надзор, превенция и контрол (глава IV), заключение, изводи, приноси, списък на публикациите и съобщенията по темата и използвана литература.

Авторефератът е в обем 51 страници. Онагледен е с 18 фигури, 15 таблици и като цяло отговаря на съдържанието на дисертационния труд.

Актуалност и значимост на темата

Избраната от д-р Ангел Кунчев тема е актуална и представлява интерес за общественото здраве не само в България, но и в световен мащаб. Динамичните екологични и социални промени през последните десетилетия и факторите, които ги обуславят оказват съществено влияние върху инфекциозните заболявания, които въпреки постиженията на медицинската наука остават една от водещите причини за смърт в света. Независимо от непрекъснато подобряващите се възможности за диагностика и разработването на нови методи за лечение, предаваните с кърлежи

патогени продължават да заемат значителен дял в инфекциозната патология, като предизвикват тежки инфекции с остро протичане и полиорганно засягане, висок леталитет или с тенденция за хронифициране и трайно инвалидизиране. В следствие на промените в природо-географските и климатични фактори и увеличената миграция на хора и животни те непрекъснато разширяват ареала на епидемичното си разпространение и представляват сериозно предизвикателство за общественото здравеопазване.

Епидемиологичната значимост на предаваните с кърлежи инфекции изисква системен епидемиологичен анализ на теоретичните и практическите аспекти на настъпилите промени в тенденциите на тяхното разпространение. Провеждането на задълбочени количествени епидемиологични и екосистемни проучвания за разкриване на закономерностите на епидемиологичните им характеристики в новите условия е основа за разработването на съвременна здравна система за тяхната превенция и контрол, което определя актуалността на темата на дисертацията.

Литературна осведоменост

Литературният обзор е представен на 16 страници и включва 230 източника, от които 73 на кирилица и 157 на латиница. Над 53% от цитираните статии са публикувани след 2000 г. като 56% от тях през последните 10 години.

Литературният обзор е добре структуриран и показва не само задълбочените теоретични познания на докторанта в областта на количествената епидемиология, природната огнищност и епидемиологията на предаваните с кърлежи инфекции, но умението му да систематизира и анализира известни факти като ги подложи на критичен анализ. Той правилно и научно обосновано оценява състоянието на изследвания проблем във връзка с настъпилите промени в динамиката на разпространение и епидемиологията на предаваните с кърлежи инфекции и необходимостта от подобряване на системата за техния надзор, превенция и контрол в страната ни.

Необходимо е да се отбележи, че в анализа на цитираната литература е отделено значително място и са посочени заслугите на всички български учени, работещи в изследваната област в миналото и понастоящем, с което докторантът демонстрира, че в основата на проучванията му са техните постижения.

Цел и задачи на дисертацията

Целта на дисертацията е ясно формулирана: "Да се направят количествени епидемиологични и екосистемни проучвания за разкриване на закономерностите в динамиката и колебанията на разпространението на КПИ от началото на тяхната регистрация у нас, за да е извърши оценка на ефективността на системата за профилактика и се посочат съвременните акценти за нейното усъвършенстване" и логично следва от анализа, направен в литературния обзор. За постигането на целта са поставени и изпълнени общо 5 конкретни задачи, решаването на които има научна и практическа стойност.

Използвани материали и методи

За изпълнение на поставената цел и произтичащите от нея задачи е използван голям набор от официални източници на информация и данни от собствени проучвания. Официалните данни включват информация от: Националния статистически институт, годишните анализи на острите заразни болести на НЦЗПБ, годишните анализи на заразните болести на РЗИ, лабораторните резултати от серологични изследвания, извършени в НРЛ по кърлежово/векторно преносими инфекции, листерии и лептоспирни на НЦЗПБ и в някои областни лаборатории, проучени епидемични взривове, данни публикувани в кадастръ на природните огнища на ККХТ в България, както и карти от анализи на РЗИ.

За обработване на данните от проучванията при изпълнение на задачите е използван адекватен методологичен подход като подробно за всеки метод е описано с каква цел и къде се прилага. В комплекса от приложени методи са включени епидемиологичният анализ, лабораторните и статистически методи, както и методите на граничните на инфектологията науки.

Данните от проучванията са обработени и представени на Microsoft® Office Excel (Microsoft Corporation, USA) v. 2003, 2007. Статистическият анализ е извършен с помощта на Excel, специализиран софтуер STATISTICA 6.1 (Statsoft Inc.) и онлайн калкулатор Social Science Statistics.

Оценка на получените резултати

Получените резултати и тяхното обсъждане в съответствие с публикуваните литературни данни отговарят на поставената цел и задачи. Те са добре илюстрирани с убедителен брой таблици и фигури и са изложени в част II, глава III, където поотделно за всяка инфекция, предавана с кърлежи (Кримска-Конго хеморагична треска, Ку-треска, Лаймска борелиоза и Марсилска треска) е представен анализ в следните направления:

1. Анализ на заболяемостта, смъртността и леталитета
2. Нозогеография на болестта
3. Епидемиологични и клинични проучвания на взривове
4. Анализ на системата за надзор, превенция и контрол

След анализа на всяка една от най-разпространените кърлежово преносими инфекции докторантът прави съответните изводи и конкретни препоръки, което оценявам като научен принос за дисертацията.

Подробно е представен анализът на заболяемостта, смъртността и леталитета за всяка кърлежово преносима инфекция. Проследени са тенденциите в развитието им в различни етапи през периода от началото на регистрацията до 2015 г. и са направени някои съществени изводи.

Положително оценявам направения анализ на нозогеографското епидемиологично райониране на природните огнища на предаваните с кърлежи инфекции в България за дълъг период от време, което може да послужи като основа за планиране и реализиране на ефективни профилактични и противоепидемични мерки сред населението и рисковите професионални групи.

С висока епидемиологична стойност са проучванията на регионалната идентичност на инфекциите, предавани с кърлежи, които са свързани с ендемичността на заболяването, лабораторните възможности, промените в социалните фактори и други проблеми в системата на здравеопазването.

Представените в детайли резултати от епидемиологични и клинични проучвания на взривове от кърлежово преносими инфекции са от особено значение при разработването на стратегия за техния постоянен контрол. Създаването на система за ранно разпознаване на епидемичните взривове ще гарантира своевременното прилагане на ефективни мерки за ограничаване на тяхното разпространение.

Важна част от представените резултати е направеното в глава VI обобщение на системата за надзор, превенция и контрол на инфекциите, предавани с кърлежи, в която са включени основните направления на профилактиката (медицинска, ветеринарна и обществена) за тяхното ограничаване. От съществено значение са направените критични бележки и предложения за усъвършенстване на противоепидемичната дейност в трите звена на епидемичния процес. Оценявам положително и представените перспективи за надзор на някои кърлежово преносими инфекции, като например препоръчваната Пирамида за надзор на Лаймската борелиоза с шест ключови индикатори.

Получените резултати от проведените проучвания на най-разпространените инфекции, предавани с кърлежи в България показват, че дисертационният труд е актуален, своевременен и значим и може да послужи за основа при усъвършенстването на системата за техния надзор, превенция и контрол.

Изводи и приноси

На основата на получените резултати д-р Кунчев ясно е формулирал 11 извода, които приемам.

Приемам и предложените от докторанта общо 10 приноса, които могат да се обобщят както следва:

Приноси с оригинален характер за науката

1. Проучените количествени колебания в разпространението на КПИ дават обективна научно-методична оценка на зависимости и закономерности, определящи най-важните черти и тенденции на развитието на епизоотичните и зооантропонозните процеси.
2. Направени са предложения за усъвършенстване на профилактиката на КПИ на сегашния етап и в близко бъдеще, изходйки от диагностичните, профилактичните, лечебните и противоепидемичните и санитарно-хигиенни възможности на системата на здравеопазване у нас.

Приноси, обогатяващи съществуващата теория

1. Проведените проучванията в различни региони на страната обогатяват регионалната идентичност на заболяванията.
2. Направен е задълбочен анализ на природно-огнищната заболяемост от КПИ и са обосновани задачи, насочени към зооантропозната и социално-екологичната система.

3. Анализирани са предпоставките за разширяването на ареала на разпространение на векторите: Промени в климатичните условия; Промени в икономическите отношения в земеделието и появата на нови земеделски практики; Ограничени финансови ресурси на държавата и местните власти в лицето на общините за извършване на своевременни и ефективни дезакаризационни мерки.
4. Извършена е пълна периодизация на заболяемостта при изследваните инфекциозни болести.

Приноси с научно-приложен характер

1. Изследвани са основни интензивни показатели на 4 КПИ, обективизиращи динамични промени.
2. Представените научно и практически обосновани предложения и постановки ще подпомогнат усъвършенстването на Националната стратегия за превенция и контрол на КПИ, която е един от основните компоненти на управлението на здравеопазването.
3. Основните и главни задачи за надзор и контрол на КПИ у нас са поставени в съответствие с водещите в света институции.
4. Анализирана е Пирамида на надзора на Лаймската борелиоза и шестте ключови индикатора на чужди автори, за да се предложи за ползване у нас.

Публикации във връзка с дисертацията

Във връзка с дисертацията са представени 2 публикации, 1 участие в написването на книга, една Национална програма и 2 участия в Национални научни форуми. В една от статиите д-р Ангел Кунчев е на първо място и тя е публикувана в престижното списание на Европейския център за превенция и контрол на заболяванията Евросървейланс.

Критични забележки и препоръки, лични впечатления

Направените от мен на вътрешната защита забележки и препоръки, отнасящи се до структурирането на изложението или с редакционен характер са взети предвид в окончателния текст на дисертацията.

Познавам д-р Ангел Кунчев от 2001 г., когато той започна работа в Министерството на здравеопазването и оттогава работим по общи задачи, свързани с надзора и контрола на заразните болести. През годините д-р Кунчев се изгради като водещ експерт в областта на епидемиологията, надзора, превенцията и контрола на инфекциозните болести не само у нас, но и в Европейския регион на СЗО. Натрупаните теоретични и практически познания са в основата на своевременното и успешно завършване на докторска програма "Епидемиология" в НЦЗПБ.

Заключение

Дисертационният труд на д-р Ангел Иванов Кунчев съдържа научни и научно приложни резултати, които имат оригинален характер, обогатяват съществуващата теория и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му на НЦЗПБ. Проведеният от докторанта задълбочен епидемиологичен

анализ и направените препоръки и изводи за усъвършенстване на системата за надзор, превенция и контрол на най-разпространените инфекции, предавани с кърлежи в България показва, че той притежава високо ниво на теоретични знания по епидемиология и практически умения за провеждане на самостоятелни научни изследвания.

На основата на гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка и предлагам на почитаемото научно жури да присъди на д-р Ангел Иванов Кунчев образователната и научна степен "доктор" в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина в докторска програма "Епидемиология".

София, 02.01.2018 г.

Рецензент:
Доц. Анна Курчатова, дм